

ERDÉLYI GAZDA

MEGJELENIK

minden pénteken
legalább egy iven
és az egyleti tagoknak
ingyen
küldetik meg.

Nem tagok egész évre 4 ft. félővre 2 ftal fizet-
hetnek elő, negyedéves előfizetés el nem fogadjatik.

Pénz- és érték küldemények az

ERDÉLYI GAZDA KIADÓ-HIVATALÁHOZ

(Dr. Hintz György, e. pénztárnokhoz)

a lap szellemi részét illető küldemények az

ERDÉLYI GAZDA SZERKESZTŐSÉGÉHEZ

(Gamauf Vilmos e. titkárhoz)
czimzandók.

AZ

ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET KÖZLÖNYE.

Hirdetési díjszabályzat.

	1-1	1-3	1-6	1-12	1-18	1-24
	széri hirdeteskor					
	ft	krft	krft	krft	krft	kr
¹⁶ / ₁₆ lap	14	36	70	120	160	200
⁸ / ₁₆ "	7	18	35	60	80	100
⁴ / ₁₆ "	3	9	17	30	40	50
² / ₁₆ "	1	7	15	15	20	25
¹ / ₁₆ "	—	90	225	440	750	1250

Többszöri hirdetésnél nagyobb kedvezmények.
Azonkívül 20 kr. bélyegdíj annyiszor, a hánysszor
a hirdetés megjelenik.

A szíves megrendelésben világosan kérjük kitenni;
mennyi helyet igényel a beküldő mellékelte hirdetés
számára.

Hirdetéseket elfogadják lapunk kiadó hivatala
és a k. Lyceum nyoma központi irodája (főter gr. To-
leki Domokos-ház.) Mellékletek 5 o. ó. ftba számít-
tatnak.

Lapfelügyelő bizottság: Paget János elnök; Berde Áron, b. Huszár Sándor, Kodolányi Antal, Mina
János, Nagy Ferencz, Szabó Samu, Szentgyörgyi József.

Pályázati hirdetés.

Az erdélyi gazd. egylet igazgató választmánya
által a mult évben kitűzött cseléd ügyi pályakér-
désre csak egy, s meg nem felelő pályamű érkeznén
be, az ig. választmány e pályadíjat képező 20 drb.
aranyat ugyanezen s alább ismételt pályakérdésre ki-
tűzni határozta.

Pályakérdés:

Micsoda viszony van Erdélyben gazda és cseléd
közt; mik ezen viszony előnyei és hátrányai; s mi-
ként lehetne — a Királyhágón túli körülményeket is
lehetőleg tekintetbe véve — erdélyi gazdaságainkban
a jó cselédeket szaporítani?

A pályaműveket szokott módon idegen kézzel
leírva s jelíges levelekkel ellátva, 1873. december
31-én estig Kolozsvárra, az erd. gazd. egylet titká-
rához kell beküldeni.

A bírálatot a gazd. egylet ismeretterjesztő szak-
osztálya eszközölni s itéli oda az abszolút beccsel
bíró legjobb munka írójának a díjt.

A pályanyertes munka, sőt a többiek közül is
az arra érdemeseknek ítéltek, az „Erdélyi gazda“
hasábjain közreadatnak; egyébként szerzők tulajdonai
maradván.*)

*) Erdélyi lapársaink, ugy a magyar szaklapok t.
szerkesztősegei tiszteletteljesen felkéretnek ezen pályázat
szives átvételére.
S z e r k.

A vetőmagról.

Régi közmondás, hogy „ki mint vet, ugy arat“.
Ha e mondást körvonaloza megmagyarázni akarnók,
kiemelünk kellene: Először is a vetőmag életkép-
ségének kérdését. Továbbá a talajba juttatás fontos
mozzanatát, hol a vetőmag csirázásához elkerülhe-
tetlen követelményképen: nedvességet, levegőt és hőt
oly mérvben föltalálja, mint ezt természete szerint
épen igényli. Erre nézve még különösen fölemlitendő
lenne, mennyire lényeges követelmény az is, hogy a
vetés kellő időben és módon történjék vagyis se na-
gyon korán, se elkésve; a vetőmag se nagyon közel,
se nagyon távol ne essék egymáshoz, hanem épen
meglelje a kellő kifejlődéséhez szükségelt térséget,
megfelelő mennyiségben elvettétvén; s hogy a
csirázás és meggyökerezés tekintetéből megfelelően,
ne nagyon sekély s még kevésbé tulságos mély
alá takarásban ne részesüljön. Végül a tenyészszak
alatt miféle ápolásban részesítjük a vetést, hogy az
ellenséges behatásokat ellensúlyozzuk; ellenségektől,
növénykároktól stb. lehetőleg megóvjuk...

Szóval a rövidke mondásról „ki mint vet ugy
arat“, hosszadalmas bőjti prédikátóit lehetne mon-
dani, miből sok, magát gazdának nevező „se nem te-
szem se nem veszem“ földművelőnek elállna szem-
szája. —

Ezuttal gazdatársainnak csak a vetőmag minő-
ségéről u. n. jóeságáról óhajtók egyetmást elmondani.

Általában nem új dolgok leendnek, de oly igazságok, mik nem elégszer ismételték, hogy elvégre gazdaközönségünk vérébe átmenjenek.

Általában tudvalevő, hogy minél tökéletesebb, egyformább, tisztább és gondosabban eltartott valamely mag, annál jobb a vetésre.

Tökéletesebb voltát felismerhetjük arányos nagysága és ezzel viszonylagos súlyából, egészséges színe és szagából, általában egész külleméből. Az ép és telt, — nem összetöpörödött, — kellő színű (p. a luczerna mag legyen sötét sárgás és ne barna, a len, kendermag bele fehér, ha széle sárgás ez nagyon rossz jel), a fényes, — nem homályos — s az eshetőleg zsíros tapintású, sikamlós, ruganyos (len), egészséges — nem dohos füledt-szagu (gabna, repcze), megrágva édes ízű (len, kender) magszeme mások felett elsőbbséggel bír.

Azt, hogy ép — össze nem tört vagy meg nem sérült szemű — vetőmagot használjunk, senki sem fogja tagadni, másképen áll ez a súlyra vonatkozólag. Loiseleur-Deslongehamps ugyanis e tekintetben tett kísérleteiből azon következtetéseket vonta, hogy apróbb s kevésbé súlyos magvakból, ha különben tökéletesen kifejlődtek, csak oly erőteljes növények fejlődnek s oly nagyszemű termés nyerhető, mint a legnagyobb szemű s súlyu vetőmagból.

Az, ez állításban foglalt ha azonban oly bökkenő, mely azt a gyakorlatra nézve nagyban és egészben megdönti, mert bizvást föltételezhető, hogy aránylag könnyű vetőmag közt több lesz a csenevész, selejtes, hiányosan kiképzett, s így gyenge csirájú mag, mint egyformán a nagyszemű súlyosabb mag közt.

A nagyobb súlyu vetőmag használása mellett Gurch egy Cirensterben eszközölt régibb és Haberlandt m.-óvári újabb kísérletei szólnak, melyeket itt közlök azon hiszemben, hogy gazdatársaim előtt általában talán még nem ismeretesek. Gurch búzával tett kísérletei sorából azon következtetéseket vonta:

1. A fajsúlyulag legnehezebb vetőmag, a specifikusan legsúlyosabb magtermést szolgáltatja.

2. A legnehezebb fajsúlyu vetőmag a legnagyobb mennyiségű j a v a szemet szolgáltatja.

3. Középnéhségű vetőmag után a legnagyobb mennyiségű, de rövidebb kalászkok eredményeztetnek.

4. Vetőbuzamag, mely a vízben alámerül ugyan, de 1.247 spec. súlyu oldatban már uszik, igen csekély értékű. Az ilyenből tehát vetésre a javaszemeket gondosan ki kell válogatni. (A jóféle buzafaj sulya u. i. 1-3776—1-4396 közt változik.)

Gyakorlati gazdára nézve érdekesebb, mert szem-

beszökőbb, Haberlandtnak buza, árpa és zabbal eszközölt kísérlete. Ugyanis elvetett különböző súlyu magvakat s összehasonlítá a termés eredményeket; könnyebb áttekintésül a nyert termés mennyiséget százalékokban kifejezvé.

Gabna-nem. Vetőmag-sulya.		Termés-eredmény.
Tavaszbuza	88 és 82 fontos) Magmennyiség 100 : 78.7%
) Sulyaránya 100 : 76.4
) Szalmatermés 100 : 89.5
Árpa	72 és 64 ") Magmennyiség 100 : 87.9
) Sulyaránya 100 : 84.2
) Szalmatermés 100 : 114.3
Zab	54 és 48 ") Magmennyiség 100 : 89.9
) Sulyaránya 100 : 81.8
) Szalmatermés 100 : 116.3

Ez összeállításból kitünik, hogy súlyosabb vetőmag után minden egyes esetben nem épen jelentéktelenül nagyobb mennyiségű és súlyu termés eredményeztetett. A csekélyebb súlyu vetőmag árpa és zabnál nagyobb mennyiségű szalmatermést vont maga után. —

A vetőmagnak jóvoltát — csirkéességét — hiányos kiképzésén kívül, mely az illető növény elégtelen táplálkozása, a tenyészszak alatti kedvezőtlen befolyások, nem kellő időben történt aratásnak stb. eredménye lehet — még egyéb okok is csökkenthetik. Illyenek a nagy kor és a helytelen eltartás. E két okot elkülönítve alig lehet tárgyalni; jöllehet a csirkéességet illetőleg, általában nem jelentéktelen különbséget észlelünk a mag neme szerint. A lisztes magvak közönséges eltartás mellett általában csak 2—3 évig tartják meg csirkéességüket oly fokban, hogy vetésre előnnyel alkalmazhatók.

Haberlandt magtárban közönséges módon eltartott magvak csirkéességét megvizsgálván, következő eredményekre jutott:

100 mag közül	1	2	3	4	6	7	9	11
	éves korában csirázott.							
Buza	96	84	60	73	4	8	0	0
Rozs	100	48	0	0	0	0	0	0
Árpa	89	92	33	48	0	24	0	0
Zab	96	80	32	72	48	56	0	60
Kukoricza	97	100	77	0	56	76	0	0

Ugy látszik, hogy némely évек termése hamarabb elveszti csirkéességét hasonló körülmények közt, mint más kedvezőbb évbeliek. Erre mutat a fönnebbi kimutatás is, holott a rozsból két éves korában már alig fele csirázott, míg más tapasztalatok nem csak arra ösztönöztek: két éves búzát vetni, mint mely az öszögösödésnek nincs annyira alávetve, mint az új buza, hanem ó rozs vetésre is, mint mely jöllehet ké-

sőbb csirázik és lasabban kél, — mint egyáltalán a régebbi magvak — azonban erőteljesebben fejlődik s jobban elbokrosodik.

A csirkéesség rövidebb, hosszabb ideig való megtartását illetően a magvak nedvesség tartalmának minden bizonynyal jelentékeny befolyása van. Aránylag minél szárazabb valamely mag, annál jobban eltartható leendő. A buza nyirkossága rendszerint 9%-ot tesz ki, ha ez 11%-nál fölebb hág — Haberlandt észlelése szerint — csirkéessége már szedved mellette; rozsnál 10, árpánál s tengerinél 11, zabnál 12% e megengedhető határ.

Ujabb időben a Rajna mentén rég szokásban levő mag burgonya fonyasztást szerte kezdik ajánlani, mint a mely a termést lényegesen 17—20%-ig fokozná. Ez eljárás jó hatása is a nyirkosság csökkentésére vezethető vissza. U. i. február végén a burgonyát a pinczéből kiszedik és fagymentes száraz helyen — sokszor az istállóban, a padláshoz közeli állványokon — elrakják az elültetésig.

A gabnának vermekben való elrakása már azokból is mellőzendő, mert a gabona nyirkosságát a szükséges szükmevire szorítani s abban megtartani nem mindig áll módunkban. Régi tapasztalás, hogy a vermelt gabona könnyen dohos szagu s csirképtelen lesz. —

De a különben szárazon elrakott gabna is, tetemes mennyiségű nyirkosságot képes fölvenni a nedves levegőből, még ha gondosan eldugaszolt üvegben tartjuk is. Azért a magvaknak minél hosszabb ideig csirképesen való megtartása tekintetéből azoknak 50—60° hő melletti szárogatása s légmentesen elzárt szelencékben való eltartása ajánlatos.

Haberlandt 1.) légszáraz, valamint 2.) mesterségesen szárított és eldugaszolt palackokban tartott magvakkal tett kísérletei a gondos elrakás jó eredményeit kétségtelenné teszik.

Éves m a g.	100 szem közül csirázott.									
	Buza.		Rozs.		Arpa.		Zab.		Kukoricza.	
	1.,	2.,	1.,	2.,	1.,	2.,	1.,	2.,	1.,	2.,
1	100	99	97	98	100	99	98	100	98	99
2	97	99	98	99	96	96	89	99	100	100
3	98	99	97	99	99	99	98	100	98	97
4	71	96	4	80	83	99	94	96	—	—
5	5	86	18	49	85	99	74	94	90	98
6	90	96	74	94	86	96	88	98	99	99
7	—	98	6	94	22	86	72	86	89	100
8	88	100	6	72	100	100	98	100	60	100
9	—	70	—	10	—	52	92	96	—	—
10	—	16	—	26	26	88	8	92	—	84

Kitűnik ebből, hogy a légszáraz állapotban, száraz és szellős helyen, még inkább a mesterséges szárogatás s légmentesen elzáras hosszabb ideig megtartja a magvak csirkéességét, mindig feltételezvé, hogy a csir eredetileg is jól kifejlett volt.

Azonban mindazáltal lehetetlenség a csirkéességet az infinitumig megővni.

Állították ugyan, hogy még 140 éves rozs szemek is kikeltek volna, nemkülönben, hogy a perui inkák sirjaikból kikerült tengeri szemek csirképesnek mutatkoztak. Az u. n. mumiabnza ma is kereslet tárgya, mely ugyan is régi egyiptomi sirokból kikerülve, ezer évek mulva is csirázott volna. (Vége köv.)

Dr. R o d i c z k y J e n ő.

Gyümölcseim.

IV. A l m á k.

(Folytatás.)

Parker peppinje. (Parkers Pepping; Parkers pipin.) E jeles gyümölcsfaj, mely hozzám Bátorkesziből került először, négy év óta folyvást terem már nálam. Első gyümölcsei a leírásoktól némileg eltérő jellemvonásokat mutatván kételkedtem fajom valódiságában; miért is azonnal több hiteles helyről is meghozattam oltóvesszőket, így: Lucastól, (Württemberg); Feistkorntól Meiningenből (Szász-hon) és Glockertől, Enyingről is. E különböző helyekről került vesszőket mind együvé, egy már termő Parker peppin fám ágaira oltottam. Ezek növényzetének, gyümölcseinek az enyeimmal egyező volta teljesen meggyőzőtt aztán fajom valódiságáról. Teljes leírását honi nyelvünkön tudtommal még senkisémet közölte.

Szárma zása. Hihetőleg angoleredetű gyümölcs. Diel fennebbi neve alatt Angolhonból kapta s 1809-ben leírván kezdte elterjeszteni Némethonban. Jelenleg világszerte el van már terjedve.

Érés ideje. Decz. febr.

Minősége. I. rendű csemegegyümölcs.

Nagysága. Középnagy, néha jókora nagy.

Alakja. Lapos gömbalaku, többnyire szép, szabályos termetű. Zöme középtájra esik, honnét szára és kelyhe felé csaknem egyenlően boltozódik; kelyhe felé azonban többnyire kissé összehúzódik. Kelyhe hosszúságú és zöld oltványokkal biró, többnyire zárt; sima kerekedésű mélyedésben ülő. Szára elég erős, fás, rövid, többnyire molyhos; sokáig zölden maradó vagy finom rozsdával bevont szük mélyedésbe helyezett.

Szín e. Bőre finom, sima, legtöbbször azonban száraz és érdes tapintatu; fáján sárgás-zöld, értével élénk citromsárga; napos oldala csak ritkán kap némi homályos vörös szinezetet; az egész gyümölcs finom, fahéjszínű rozsdával rendszeren annyira be van vonva, hogy alapszíne csak itt-ott csillámlik ki; pontozata apró, fehérszürke, de főképp a rozsdamázzban elég szembetűnő.

Izlelése. Husa sárgásfehér, igen finom, porhanyó; leve elég bő, igen kellemes, fűszeres, cukros-borizál.

Fája. Élénknövésü, edzett természetü, korán és bőven termő; bokor, gula vagy szálasfának egyiránt nevelhető. Gyümölcsei jól megállják helyöket a fán.

V e s s z e i. Igen hosszúak, csak kissé könyökösek, felé elvékonyodók, hornyoltak; egész hosszukban, de kivált hegyök felé fehérmolyhosak, sötétbarnák; apró sárgás vagy fakószínű pontokkal, főképp tövük felé igen sűrűn pontozottak; levélközei meglehetősen szabályosan váltakozók, elég hosszúak. Jellemzőnek találtam e fajnál, hogy a fiatalfák nyári hajtásai növés közben kettős, sőt hármashegyre is szétoszlódnak s ugy folytatják tovább növésüket.

L e v e l e i. Jókora nagyok, kerülékesek, keskeny hosszszas hegyben végződők, széleiken legtöbbször csatornásan fölhajlók, kissé elgörbülők; felső lapjuk kissé egyenetlen, de azért elég sima, bágyadtan fénylő, sötétzöld; alsó lapjuk fehérmolyhos; fűrészletök apró, hegyesfogu. Levélnyelek közép hosszú, vastag, merev, a fától elálló, molyhos, szennyeszöld; levélpálhái nagyok, hosszúak, lándsásak. Lombozata jellemzően hasonlít távolról a vizes lapályokon látható rekettye fűzhöz.

R ü g y e i. Zömökek, tompán hegyesek, a fától elálló, a vesszők hegyefelé azonban fához lapulók; talajjuk felé pirosbarna pikkelyesek; fölül fehér molyhosak; kissé kiálló, hármashegyre ülőlapra helyezkedők.

T e r m ő r ü g y e i. Nagyok, tojásdadok, barnával árnyalt fehérmolyhosak, tompák.

É s z r e v é t e l. Rendkívüli termékenysége, gyümölcsei jóságánál fogva széles e hazában mindenütt, de kivált itt nálunk, az Alföldön megérdemlené a nagybani elterjesztést. Keskeny, hosszuszirmu, lilaszinbe játszó halványpiros virágait, ugy látszik, leginkább megkimélik itt a falánk rovarok. Dusan köt gyümölcsöt s azokat jobbra mind szépen föl is neveli. Későn, oct. vége felé kell leszedni fájáról, különben megfonnyad.

L e i r ő i: Diel, Kernabstsorten X. 149. l.

Flotow, Illustr. Handb. der Obstk. I. 339. l.

* * *

Sikulai alma. (Sikulaer Apfel; Pomme de Sikula.) Magyarország Pomonájának eme büszkesége csak napjainkban kezd nagyobb mérvben elterjedni hazánkban is. Németországban csak az „Illustrirte Monatshefte“ 1872-dik évi 9 és 10-dik füzetében közölte még színes rajzát és leírását. Az előtt ismeretlen volt a németek előtt. Lucas sikulainkat a fontos almák közé sorozza szerintem igen hibásan; mert a nagyságot és alakot kivéve a sikulai almánál hiában keressük a rambour vagy fontos almákat jellemző benső tulajdonokat. A rambour vagy fontos almák husa, Lucas szerint is „durva-szemcsés, taplós, laza, édes-savanyu.“ A sikulai husa finom-szemcsés, tömött, porhanyó nélkül, hogy taplós vagy laza, azaz ritka és könnyű volna; savanya teljes értékével alig észrevehető; fajsulya pedig egyezik a reinetteket jellemző fajsulylyal: minéltogva a sikulai valóban a fontos reinettek családjába tartozik s nem egyszerűen a rambour vagy fontos almák közé. A sikulai alma jókora nagy, néha igen nagy; lapos gömbalaku, néha egyik oldala hizottabb, mint a másik. Kelyhe zárt, több-

nyire ránczoktól s lapos emelkedésektől körülvevett, szűk mélyedésben ülő. Szára rövid, fás; sugaras rozsdával bevont falu, laposka mélyedésbe helyezett. Bőre finom, sima, fáján homályos barnapiros, teljes értékével élénk pirossal be-mosva és csikozva ugy, hogy aransárga alapszine csak árnyas felén itt-ott látható. Husa sárgás, finom szemcsés; meglehetősen tömött, porhanyó; leve bő, cukros, gyöngéd savanyval emelt kellemes izü. Illata nincs. Érik dec. máj. I. rendü. Fája erőteljes, edzett, fiatal korában lassu növé-sü, korán és rendszeren termő. Szereti a mély iszapföldet; miért is folyóvizek mellékén, hegyek lábainál legjobban diszlik, legtöbb és legszebb gyümölcsöket terem. Egyike ez azon almafajoknak, melyek hivatva vannak hazánkban világkereskedelmi cikket képezni. Széles elterjesztésre alig vagyunk képesek eléggé melegen ajánlani. (Kert. füz. V. 36--39 és K. G. 1872. I. 163.) (Vége köv.)

B e r e c z k i M á t é.

A szőlő zöld oltásáról.

Nem egészen új, de nem is általánosan elterjedt ismeretet vagyok bátor a t. szőlész urak figyelmébe ajánlani, midőn ez alkalommal a „szőlő zöld oltásáról óhajtók szólni. Ez az oltásnem ezelőtt 5 évvel kimondhatlan örömet okozott nekem, minthogy az azt megelőző évben oltott szőlőtőm mindnyájan termést s még pedig mondhatom: nagy termést hoztak. Felülmul ez minden eddig ismert és nagyobb mérvben elterjedt nemesítési módokat, mert mindannyiánl biztosabb és könnyebb s még vasárnapi kaputunkban is eszközölhető, a legkisebb piszkolódás nélkül. Minden szőlész figyelmét, de különösen azokét igényli e mütét, kik kertjeik vagy kisebb területü szőlőikbe — egy pár év alatt — az általok megkedvelt fajokat innen-onnan megszerezni óhajtják. Csak egy kis utánjárás s egy kr. nélkül birókába juthatunk mindannyiánl; bárki szívesen szolgálhat — legkisebb kára nélkül e czélra szükséges galyacsákkal a szenvedélyes kíváncsiaknak, miután csakis olyan sarj használtatik ezen nemesítési aktusnál, mely levelezéskor különben is — mint haszontalan, illetőleg károsító lom — leszokott dobatni. Ily módon — óhajtásunk szerint — nagyon gyorsan szaporíthatni el bármely megkedvelt fajt és tarkázni be kis telepünket.

Azt a kérdést vetheti föl valaki, hogy hát szállítani lehetséges-e az ilyen galyakat? feleletem erre az, hogy czélszerűen bepakkolva 3—4 napi távolságra is igen; miközben, ha kissé meg is fonyadnának, nem tesz semmit. Fődolog az, hogy a galyacska lehetőleg friss legyen; ugy szólva kocsonyás tartalma, s hogy a héj alig ismerhető legyen meg a bőltől, — oly csattanós törékenységgel birjon, mint a finom féle friss zöld paszuly, midőn gazdasszonyaink által konyhai használat alá készítettetik. Midőn a sarjak arasznyi hosszúak, e mütétet azonnal megkezdhetni, mit ha ilyen állapotában teszünk: száz közül alig marad ki egy, a többi mind megfogamszik, s még azon évben egy, sőt másfél öles vesszőt képes növelni egyet, kettőt vagy többet, s

szerint, a mit egy alanyba többet vagy kevesebbet illetetünk. —

Az oltás, ha csak lehetséges mindig a jövődöbéli magfába történjék, a mikor is az egész töről minden gerezd nélküli sarj levetendő, — a gerezdesek pedig vissza csipetnek, hogy így a nedvfolyás a nemesített galyacskába irányulhasson. (Mindennemű szőlőmívelési módoknál a jövődöbéli magfába oltunk.) — A nemesítés úgy történik, hogy az alany friss sarja — a melybe nemesítünk — a 2-dik vagy 3-dik bog, illetőleg levél fölött — a két bog közt középen fölül elmetszetik és a csonk a legfelső bogig épen középen behasíttatja, jól megjegyezvén, hogy soha sem a bog és kacs irányában, hanem simán álló oldalán; mikor ez meg van, vesszük a belé teendő galyat, és két metszéssel ékre metszük; természetesen, hogy ezt is a leveles és kacsos rész két ellen oldalán visszük végbe, s a legelső levél alatti rügyre levén csupán szükségünk, a második levél alatt közvetlenül a kis galyat elvágjuk; így a hasítékba elég szorosán beillesztvén — itt is legalább

egyik oldalon a két héjnak találnia kell — jó vastag strimfi-gyapott fonallal lehető szilárdon megtekerjük s kész az egész „zöldoltás.” Az oltás után 10—12 nappal a levél hóna alatt ülő rügyecske megmozdul, roppant gyorsasággal nőni kezd, ha legalább félaraszt már nőtt a fonál kioldandó és a gyenge hajtás karóhoz vagy dróthoz erősítendő. Az alanyon, időnként kivert sarjak mindannyiszor eltávolítandók, hogy így a nedvfolyás a nemes galyba irányulhasson.—

Azok részére, kik távol vidéken laknak s érdeklődnek szolgáljon e kis leírás tájékoztatásul, melyből bárki is biztosan próbát tehet, a kik pedig helyt lakva, vagy valami körülmény miatt messzebb tájról is az oltási időny alatt Kolozsvárt járva, engemet szerencsétlenül sziveskednek, a legkészebb szívvvel fogom — in praxi — megmutatni; a mi minden esetre előnyösebb leendő mindennemű leírásnál. — Lakásom a külmagyarutczai ref. vegyes népiskola helyiségén, házszám 66.

Szentgyörgyi Lajos.

T Á R S A L G Ó.

R. k. választmányi ülés ápril 14-én 1873.

62.) Mult ülés jegyzőkönyve felolvasatván kevés módosítással helybenhagyatik s hitelesítetik.

63.) Olv. az egyletnek 1872-ik évről szóló jelentése a földmívelési minisztériumhoz

a fogalmazás szerint elfogadtatik s fölterjesztetik.

64.) Olv. az „Erdélyi gazda“ 1872-dik évi 3-dik számában hirtetett „micsoda viszony van Erdélyben gazda és cseléd között stb.“ című 20 drb. arannyal díjazandó pályakérdésre beérkezett „Ti cselédek engedelmesek legyetek stb.“ jeligés pályamű felett a bíráló bizottság jelentése

a bíráló bizottság egyhangu véleménye oda irányulván, hogy a pályamű a kitűzött czélnak nem felel meg, határozottatott: hogy a pályadíj a mű szerzőjének nem adatik ki, s szerző felszólítatik, hogy művét az egylettől átvegye. A 20 drb. arany ugyanezen pályakérdésre újból kitűzetik hasonló feltételek mellett 1873. évi december 31-én záruló pályázati határidő kijelölésével.

65.) Olv. a kolozs-monostori gazdasági tanintézet fél-évi vizsgáira kiküldött egyleti biztos, Ladányi Sándor követhető jelentése a vizsgák lefolyásáról!

Tekintetes választmány! A kolozs monostori m. kir. gazdasági tanintézet félévi vizsgáiról, megbízatásom folytán a következőkben teszem tiszteletteljes jelentésemet:

(Czél szerének bizonyult a magas kormány intézkedése*)

*) Az intézkedés az igazgatóságé volt, de a magas kormány helybenhagyásával juthatott csak érvényre. Szerk.

a tansegédi állomások létesítésével. Az első éves hallgatók, a gyakorlat mellett, a téli estéken elméleti előadást nyernek; ez által mintegy előkészítődnek a második évi egészen elméleti előadásokra. Az első vizsga jó sikerrel ment végbe.

Az intézet fennállása óta tapasztaltam, hogy a második éves hallgatók, az igen helyesen rendszerezett gyakorlati év után átmenve az elméletire, némi nehézséggel kezdik az első fél évet; ezt lehetett észlelni most is; mindazonáltal ez osztályban is vannak igen jeles, jó és kielégítő érdemsorozatuak. Teljes egyformaság egy tanintézetnél sincs.

Itt nem hallgathatom el azt a körülményt, hogy az országrészünkre nagy fontosságú állattenyésztési egy éves tantárgy fél év alatt volt előadva; — ez meglátszott a vizsgán.

A harmad éves hallgatók, mint a kik az elméleti előadásokat több idő óta hallgatják, szép othonosságot tanusítottak minden tantárgyban; szép mintákat mutattak a gazdasági építészeti rajzból.

Rövidre vonva jelentésemet: tapasztaltam kitünő, lelkiismeretes szorgalmat az összes tanári kar, — ügybuzgalmat s haladási törekvést az összes hallgatóság részéről

választmánynak, a jelentés szerint a gazdasági tanintézet hallgatóinak a vizsgákon tanusított előmenetele, örvendetes tudomásul szolgált.

66.) Olv. Küküllőmegye 1964. sz. a. átírata, mely mellett a szász-örményesi népiskolai tanító kérvénye sze-

Könyvismertetés.

rint, ezen iskola részére 2000 drb. különböző fajtája szőlővessző kéretik

az egylet kiadható szőlővesszők fölött már nem rendelkezvén, a kérvényt választmány nem teljesítheti.

67.) Olv. Timár Károly kérvénye, melyszerint a Hutter-féle méhkasokból kísérlettétel és ismertetés végett 1 darabot kér magának kiadatni

választmány a kas kiadását, az előállítási költség megtérítése mellett elrendeli.

68.) H. titkár jelenti, hogy a n. m. ministeriumtól az egylet rendelkezésére hocsátott chawalier árpa és siberiai zabból még két-két véka van kiadható, az „Early rose” burgonya azonban már teljesen kiosztatott tudomásul szolgált.

69.) Tisza László alelnök jelenti a szarvasmarhatenyésztelepek felállítása s az egyleti közteleknek, egy vinczellér képezde felállítása javára a n. m. ministeriumnak felajánlására vonatkozó felterjesztések eredményeit.

Jelentés szerint az erdélyi gazdák második vándorgyűlése által a szarvasmarhatenyésztelepek felállítása iránti felterjesztését a n. m. ministerium helyesléssel fogadta; a kérvényt azonban egyelőre csak azon közvetett módon teljesítheti, hogy a mezőhegyesi tenyésztelepből 15—20 drb. bikát Kolozsvárt enged elárvereztetni, mely alkalommal a bikát szükségű községek és magánosok a tenyész állatot megszerezhetik. A ministerium kívánja a tenyésztelepet is felállítani, hogy azonban e telep felállításánál a legokszzerűbben járhasson el, felhívja az egyletet, hogy egy erdélyrészi tenyésztelep felállítása iránt oly részletes tervezetet terjesszen föl, melyet a ministerium a telep helye, a tenyésztés mérve, s az egész ügy költségére nézve irányadóul elfogadhasson

választmány e kívánalom szerint az állattenyésztési szakosztály kebeléből egy albizottságot nevez ki Tisza László alelnök, Ladányi Sándor és Szabó József v. tagok személyében, kik az érintett részletes tervezetet elkészítvén azt a választmány elé terjesztendik.

Az egyleti kert és szőlőnek felajánlását egy vinczellér képezde céljára a ministerium szintén helyesléssel fogadta, s az egyletnek egy ily iskola felállítása iránti kérvényét teljesíteni is kívánja. Mielőtt azonban a ministerium a munkálatokba fogna, felszólítja az egyletet, hogy a tanerők megszerzése, a tanítás módja, a 18 tanuló elhelyezése s élelmezésére vonatkozólag szintén oly részletes tervezetet s jelentést készítsen, s terjesszen fel, melyet a ministerium az ügy keresztül vitelénél irányadóul fogadhatna

választmány e kívánathoz mérten ezen részletes tervezet és jelentés megtételére az egylet gyümölcsészeti s szőlészeti szakosztályát bizza meg.

70.) Jelen jegyzőkönyv hitelesítésére

Tuba Lajos és Székely Mihály tagtárs urak kéretnek fel.

Hazai mezőgazdasági szakirodalmunk oly szegény, hogy régen elismert tény az, miszerint a tudományos szakképzést úgy érhetjük el, csak úgy emelkedhetünk a mezőgazdasági szaktudomány színvonalára, ha nyugoti szomszédaink szakirodalmát figyelemmel kísérjük, s abból szorgalommal olvasgatunk.

Ezen nézetből kiindulva tudományos gazda közönségünk figyelmét Nobbe tanár „Handbuch der Samenkunde” című művére kívántam felhívni, mely a német szakirodalomban is páratlan a maga nemében. Szerzőj oly tárgyat választott, melyben eddig úgy szólván semmi, vagy csak igen hiányos adatokkal bírnak. Célja ezen műnek a mező- és erdőgazdasági, továbbá kerti növények magvainak, s azok csiraképességére befolyásos körülmények ismertetése, s az oly annyira divattá vált esalások felderítése. —

A mű 5 füzetből fog állani, melynek elseje már megjelent; tartalma után e mű rendkívüli becsűnek ígérkezik lenni. Az első füzet rövid statisztikai kimutatás mellett — mely a német birodalomban szükséges vetőmag, s az évenkinti be- és kivitel tárgyalja — a magvakat és ezek egyes lényeges részeit ismerteti alak- és élettani szempontból.

Fentartva magunknak a műről annak teljes megjelenése után részletes bírálatot mondani, nem mulaszthatom el ezen fontos könyvet a tudományos gazdaközönség figyelmébe ismételtlen ajánlani annál inkább, miután szerző mint a tharandi erdősz akadémia tanára, s az 1869 óta fenálló növényélettani s magkísérleti állomás vezetője az e téren szerzett bő tapasztalatait hozza tudomásunkra.

Adná Isten, hogy hazánkban is minél előbb gyökeret verne a kísérleti ügy, s állittatnának fel a gazdasági intézetek kapcsában kísérleti állomások, hogy legyen hova fordulni a mezőgazdának oly kérdések megoldása iránt, melyek a gyakorlatban eszközök hiányában meg nem fejthetők. (G. L.)

EGYVELEG.

v. A czukorgyárak statisztikája Ausztria-Magyarországban. Ausztria-Magyarországban jelenleg 275 cukorgyár működik. Ezeknek több mint fele, azaz 168 gyár esik Csehországra, 52 Morva-, 28 Magyarországra, 11 Slezsiára, 8 Alsó-Ausztriára, 6 Gallicziára és 2 Steierországra. —

v. Külkereskedelme Ausztria-Magyarországnak 1872-dik évben. — A behozatal az 1872-dik évben több volt az 1871-ik évinél: búzából 1.191,802 mázsával; rozsból 555,471 m., tengeriből 3.278,260 m., zabból 147,720 mázsával, továbbá ökrökből 38,085 drb, tehénből 7838 drb, sertésből 223,172 drbbal; szalonna, disznó és libazsír 181,326 mázsával. A gypjubehozatal szintén nem csekély visszaesést mutat.

sz. Az erdők a kolerajárvány terjedését akadályozzák. E részt meggyőző példákat tüntetnek fel a járvány valódi hazájában: Indiában tett észleletek, melyek szerint az erdőségekkel környezett vagy ilyenek közelében levő helységeket a járvány vagy egészen kikerülte

vagy pedig jóval szelidebb alakban jelentkezett, mint az erdőtlen vidékeken. Azt is tapasztalták, hogy mennél terjedelmesebb az erdőség, annál jótékonyabb annak hatása, annál hathatósabban ellenszegül a járvány beharapódzásának. Tapasztalták továbbá, hogy olyan helyeken, melyek azelőtt erdőségek és a kolerajárványtól mentek voltak, az erdők nagyobb mérvű kiirtása után a járvány pusztító alakban jelentkezett. Épen nem ismeretlen vendég a szóban forgó járvány hazánkban sem. Megvette adóját már többször s ez időszerint is kellemetlenül garázdálkodik. Habár fordultak és fordulnak elő esetek erdős helyeken is, mindazonáltal a járvány statistikája aligha nem azt bizonyítaná nálunk is, hogy a fátlan vidékek mindig többet szenvedtek; sőt vannak erdőségekkel dúsabban ellátott egyes helyek, melyeken tudomás szerint emberemlékezet óta soha sem fordult elő koleraeset. A járvány keletkezését és terjedését sokféleképp magyarázzák. Valódi hazájában legtöbb hitelt érdemel az a feltevés, hogy az indusok által a Ganges folyóba hányt halottak és mindennemű hullák a folyó torkolatánál halomra gyűlve rothadnak és a levegőt inficiálják, s a ragály a légárammal tovább terjed. Hasonló okok természetesen másutt is ugyanazon eredményt szülik, a miről eléggé meggyőző azon tapasztalás, hogy nagy csaták helyein, ha a halottak kellőleg el nem takarítatnak, kolera üt ki. A növényzet a levegőt mindennemű kóroanyagtól (miasmáktól) hathatósan tisztítja; egé-

szen természetes tehát, hogy a fák, erdőségek az epidemikus nyavalyák kitörését és terjedését jótékonyan korlátozzák.

* From Antal borászati ügynök, ki hazai borainknak kivitelképes palackkéretté tevését tűzvéni ki céllal, a múlt év October havában Newyorkba küldött, s onnan a napokban visszaérkezett, Cordier-féle [csersav kivonattal és Jullien-féle porral kezelt, ságodi boráról a következő nyilatkozatot vettük: Az utazott ságodit husvét hétfőn bontottam fel izelésre vendégeimnek, tehát ez alkalommal Vas megyébe is elment hire; — a bor most is tiszta volt, és igen izlett, az összehasonlítást is megtettük, a nem tisztított ságodival nem is hasonlítható simasága, mintha nem is abból lett volna készítve. Ságod, 1873. Április 16. Hegedüs Károly.

* A későifagy. Alig marad el év, hogy a tavaszi fagy, a mezőgazdáknak eme réme, hatalmát ne éreztetné. Így Május 1-ére is Kolozsvárt és vidékén a nagy reményekkel kecsegtető szőlő és gyümölcsöseinkben igen érzékeny kárt okozott.

Szerkesztői nyiltposta.

14.) B. I. urnak N.-Nyulas. Az „Erdélyi gazdá”-nak — mint heti lapnak — ez évi első száma Január 17-én jelent meg.

Piaczi árak.

A kolozsvári kereskedelmi s iparkamara hivatalos adatai nyomán.

A h e t i v á s á r		Egy osztrák mérő = 2 nagy véka					Egy mázsa		Egy bécsi öl	1 font
helye	napja	tiszta b u z a	elegy b u z a	rozs	zab	török b u z a	széna	szalma	tüzifa	marha hus
Á r a k r a j e z á r o k b a n .										
Kolozsvár	május 1.	780—796	550—560	450—460	180—196	370—384	165	120	1200	26
Nagy-Várad	ápril 22.	550—660	440—480	380—430	150—160	300—320	170	110	1150	26
Maros-Vásárhely	ápril 24.	600—650	390—480	430—470	166—210	—	210—240	140—160	1350	22
Károly-Fehérvár	ápril 19.	645—650	570—575	478—482	170—175	—	110—120	80—90	1200	20
Nagy-Szeben	mart. 28.	653—720	547—600	443—483	142—167	373	90—95	70	700	20
Brassó	mart 31.	602—682	533	412—423	163—171	303	—	—	—	20
Besztercze	ápril 22.	620—700	500	480	150	—	120—160	80—130	750	20
Nagy-Enyed	ápril 17.	650—740	550—590	440—480	150—160	—	190—200	60—70	1100	20
Szamosujvár	ápril 21.	640—720	480—500	400—420	140—160	—	200	50	1200	20
Deés	ápril 22.	640—680	600—620	440—460	130—140	—	180—200	75—100	800	20
Torda	mart. 22.	632—700	480—520	440—460	150—160	—	165—170	70—100	1400	22

Erdélyi földterhermentesítési kötvény 77 — frt 50 kr. Ezüst árkelet 107.90.

Bécsi marhavásár: Felhajtattott összesen 3035 drb. hizó ökör, a forgalom élénk; árak: gallicziai 34—36 frt, magyar 33—36 frt, német hizó ökör 34—36¹/₂ frt, a vágócsuly mássája.

TARTALOM: Pályázati hirdetés.— A vetőmagról.— Gyümölcsseim (folyt.) — A szőlő zöld oltásáról.— Társalgó: R. k. választmányi ülés ápril 14-én 1873. — Könyvismertetés.— Egyveleg.— Piaczi árak.— Hirdetések.

Felelős szerkesztő: **GAMAUF VILMOS.**
Főmunkatárs: **VÖRÖS SANDOR.**

Hirdetések.

Jelzálog kölcsönök.

Telekkönyvezett földbirtokokra 5000 forinttól kezdve a legmagasabb összegig 6% kamattal 1% törlesztésre illetőleg 7%-al 32 év alatt teljes törlesztés mellett (a visszafizetés előbb is bármikor teljesíthető) a leggyorsabban eszközöl

a hatóságilag engedélyezett általános ipar- és kereskedelmi ügynöki iroda
Kolozsvárt, óvár, bástyautca 6. sz.

Értekezhetni naponta délután 1—4 óráig.

(3.)

(14—48.)

Hirdetés.

TAUFFER FERENCZ-nél

KOLOZSVÁRT

Csakis kizárólagosan kitünő és hiteles gazdasági és kerti

VETEMÉNYMAGVAK

illendő árban,

továbbá saját természetű

„Douttonkorn” törökbuza.

Valódi fehér és barna

SZIBERIAI ZAB

nagyvéka 2 fnt oszt. értékben

(4)

található.

(13—47.)

„TISZA”

biztosító és jelzálogbank.

Alaptőke két millió forint oszt. ért.

Eszközül minden más társulatoknál olcsóbb díjak mellett biztosításokat tűz- és jégkárok ellen, ugy élet és járadékra. Már megnyitott jelzálogkölcsön üzletével folyósít 200 frttól kezdve felfelé kölcsönöket készpénz, valamint záloglevelekben a legolcsóbb kamatláb mellett.

A már beállott

Jégüzlet idényen

rendkívül előnyös módon és olcsó díjak mellett minden gabonát és terményt elfogad biztosításra s kár esetén legpontosabb, gyors és lelkiismeretes eljárásaival legfőbb kötelemének tartandja a termelő közönség bizalmát kiérdemelni.

Biztosításokat elfogadnak, ugy felvilágosítást adnak a vidéken az ügynökök.

Kolozsvárt a képviselői iroda: főtér, 8. szám Tauffer Károly házának első emeletén.

A „TISZA” biztosító- és jelzálogbank kolozsvári képviselősege:

Kolozsvár, ápril 22-én 1873.

Br. Bánffy Dezső, képviselő.

Bovánkovits Gyula, titkár.

4—20

(9)